

Nieuwsbrief Remonstranten Den Haag e.o. 25 november - 9 december 2021

Agenda t/m 9 december

Zo 28 nov 10.30 uur Kerkdienst o.l.v. ds. Reinhold Philipp

Di 30 nov 14.00 uur Wintercursus door Johan Goud over Geloof en Wijsheid

Zo 05 dec 10.30 uur Kerkdienst o.l.v. ds. Antje van der Hoek

Di 07 dec 14.00 uur Wintercursus door Johan Goud over Geloof en Wijsheid

Do 09 dec 10.30 uur Museumbezoek o.l.v. Jacques Zwaan naar Kunsthal Rotterdam

Do 09 dec 14.00 uur Meditatiekring o.l.v. Reinhold Philipp **(is vol)**

Van de redactie

Door: Peter Kelderman

Helaas hebben we afscheid moeten nemen van Ria Edelman als redactielid van onze Nieuwsbrief. Ria, mede namens Miriam: heel hartelijk dank voor je inzet, expertise en prettige samenwerking bij de het redactiewerk! Gelukkig zullen we allen nog van je andere activiteiten voor de kerk kunnen profiteren.

En laat ik direct hierop een oproep doen voor een **opvolger** van Ria in de redactie. Miriam en ik kunnen enthousiaste belangstellenden hierover informeren.

In deze Nieuwsbrief doet Betty Renssen verslag uit de kerkenraad met, helaas, weer veel coronaregels, waarvan we dachten dat ze voorbij zouden zijn. Na de kerkdiensten -1e en 2e advent- en het collectedoel, volgt de Overdenking door Antje van der Hoek. Ze verzorgde ook, samen met Hans Jacobi, de adventspodcast 2021.

Verderop in de Nieuwsbrief bespreekt Reinhold Philipp Lied 439 als Stapellied voor de komende adventsperiode.

Johan Goud geeft in de komende tijd nog drie Winterlezingen over Geloof en Wijsheid.

Van Jacques Zwaan ontvingen we de aankondiging voor een museumbezoek, nu in Rotterdam. En Reinhold Philipp leidt weer de Mediatatiekring (die vol is).

Ninon Vercoutre stuurde ons het gedicht 'De Vriendenboom' van Martine Bijl. Tenslotte een bespreking van het boek 'Leven is spelen' van Margreet Jonkers, waarin zij haar jeugd, met handicaps, bespreekt.

Al met al een welgevulde 'advents-Nieuwsbrief', die u hopelijk met veel plezier leest.

Uit de kerkenraad

Door: Betty Renssen, secretaris

Als het goed is, heeft u vorige week een Nieuwsflits gekregen met de laatste Coronaregels: anderhalve meter, handen ontsmetten, mondkapje tijdens het lopen, 4 bezoekers thuis, geen evenementen na 20:00 uur en controle van de QR-code overdag bij andere evenementen dan de kerkdienst.

Alles om de besmettingscijfers omlaag te krijgen in de hoop op meer ruimte tijdens de komende feestdagen.

Op 14/11 heb ik via de livestream de inspirerende dienst van Kim Magnée meegemaakt, en op 21/11 van Martijn Junte. Ontzettend fijn dat het nog steeds zo kan! De kleine cantorij is weer opgeroepen om de meeste liederen te zingen bij de open tuindeuren, geweldig dat het zo snel geregeld is door Rachel Adriaanse.

Helaas moest de koffie na afloop ook afgeschaff worden, omdat de ruimte in de keuken erg krap is en men toch te dicht bij elkaar stond bij het koffiedrinken. Zondag willen we het weer via Zoom proberen. U bent van harte welkom om deel te nemen aan het digitaal koffiedrinken. (zie link bij de kerkdiensten)

Ik wens u allen een gezegende Advent.

Hartelijk dank voor de kanselbloemen, kaarten en telefoontjes! Het gaat goed met mijn been, ik heb nu een enkelbrace waarop ik mag staan en voorzichtig een beetje lopen, buiten gebruik ik een rollator voor alle zekerheid. Vanaf 10 december hoop ik weer volop mee te kunnen doen.

Kerkdiensten

De kerkdiensten beginnen om 10.30 uur. De kerkdienst is live, of terug te kijken via [Kerk TV](#).

Zondag 28 november

1ste advent

Voorganger: ds. Reinhold Philipp

Organist: Hans Jacobi

Zang: kleine cantorij

Vanaf 11.30 uur kunt u deelnemen aan het digitaal koffiedrinken. Klik op onderstaande link.

[Link voor digitaal koffiedrinken](#)

Zondag 5 december

2de advent

Voorganger: ds. Antje van der Hoek

Organist: Hans Jacobi

Zang: kleine cantorij

Het geplande avondmaal voor deze dienst gaat door de coronamaatregelen niet door.

Vanaf 11.30 uur kunt u deelnemen aan het digitaal koffiedrinken. Klik op onderstaande link.

[Link voor digitaal koffiedrinken](#)

Collecte vierde kwartaal

Door: de Diaconale commissie

De collecte is in het vierde kwartaal bestemd voor de Stichting Creating Hope In Society Uganda (zie Nieuwsbrief 30 september).

U kunt uw donatie overmaken naar rekening:
NL 93 INGB 0000 0063 97 van de kerk onder vermelding van: Collecte Creating Hope.

Voor de betaling van de collecte kunt u ook de QR code hiernaast gebruiken.

Ons pastoraal team staat voor u klaar

U kunt hen bereiken op:

Ds. Antje van der Hoek

Telefoon: 0252-211204

Email: hoekpred.remodenhaag@gmail.com

Ds. Reinhold Philipp

Telefoon: 070-3878732

Email: reinholdphilipp@freedom.nl

De nacht loopt ten einde, de dag komt dichterbij ...

Door: ds. Antje van der Hoek

Donker en licht. We staan er niet altijd bij stil, maar ze hebben een grote invloed op ons leven. Ons bioritme is erop afgestemd. Het donker zorgt voor de aanmaak van slaaphormoon en het licht voor de aanmaak van waakhormonen. Zo gedijen we, met de ons omringende natuur, in een heilzaam ritme, waarin licht en donker elkaar afwisselen.

Vooral in de adventstijd speelt deze oertegenstelling een rol. Juist als de bomen kaal zijn en de dagen steeds korter worden. In die donkere tijd van het jaar worden we eens te meer aangesproken op onze geestelijke reserves. Het leven speelt zich immers grotendeels binnenshuis af. Licht en vrolijkheid komen niet zomaar aanwaaien. Je moet het zélf opdiepen uit 'dieper waterstromen'. Geïnspireerd door psalm 1 bracht Huub Oosterhuis dit kernachtig onder woorden in onderstaand gedicht.

*Staan in winterlicht twee bomen
stram gelaten kaal wanhopig.*

*Horen zij de storm aankomen
sluit de één zijn oren, ogen,
wordt een zwaluw in zijn dromen.*

*Grijpt de ander met zijn wortels
in nog onderaardser donker*

naar nog dieper waterstromen.

Komende zondag, 28 november, begint die adventstijd, die eindigt op 24 december. In die voorbereidingstijd voor Kerst, gaan we op zoek naar die 'dieper waterstromen' uit het gedicht. Net als bij Pasen, nemen we als het ware een aanloop. Zo is de adventsperiode aanvankelijk ook ontstaan, naar het model van de zes weken durende veertigdagentijd. De oudste berichten erover stammen uit Gallië, uit de vijfde eeuw. Later werd ze, tegen het einde van de zesde eeuw, in Rome tot vier zondagen ingeperkt. Wil je de betekenis van die grote feesten tot je door laten dringen en met volle intensiteit beleven, zo is de gedachte, dan moet je je er innerlijk op voorbereiden.

In onze diensten zullen we dat doen aan de hand van (Bijbel)teksten, adventskaarsen en -liederen. Aangezien het virus echter nog altijd rondwaart en beperkingen oplegt, stelden Hans Jacobi en ik aanvullend een korte meditatieve podcast samen. Zoals we dat ook vorig jaar deden met Allerzielen (herdenkingszondag), Pasen en Advent. We hopen dat het uw ervaring van deze bijzondere periode mag verdiepen. De ervaring die wordt verwoord in één van de klassieke lezingen voor deze tijd van het jaar: de nacht loopt ten einde, de dag komt dichterbij ... (Rom 13:12).

[Klik hier voor de adventspodcast 2021.](#)

Vier Winterlezingen over Geloof en Wijsheid

**Dinsdagen 14.00 uur,
30 nov, 7 en 14 dec.**

Door: Johan Goud

De Amerikaanse dichter Christian Wiman stelde eens een indringende vraag aan ongelovigen: 'Heb je nooit gevoeld dat iets van je geveerd werd, iets dat je te buiten ging, een woordeloos mysterie dat zich door de woorden naar je uitstreckte? Nooit? Religie is de manier waarop je deze momenten deel laat uitmaken van je leven'.

In vier lezingen probeer ik antwoorden te formuleren: GELOOF, GESCHENK, EERBIED, WIJSHEID. Mijn artikelenreeks in AdRem 2020-2021 (Wat is geloven?) kan ter inleiding worden gelezen.

Toegang voor leden en vrienden: vrijwillige bijdrage, overige belangstellenden: € 5,- / keer

**Aanmelding gewenst, via tel. 070 3250779, of
email: remondenhaag@hetnet.nl**

Museumbezoek

Op 9 december naar de Kunsthal in Rotterdam, 11.30 uur

O.l.v. Jacques Zwaan

Op 9 december a.s. is ons volgende museumbezoek. Van het plan om naar de Ketelfactory te Schiedam te gaan, moet ik, helaas, afzien. Deze projectruimte voor hedendaagse kunstenaars gaat sluiten en heeft nu een afscheidsmanifestatie, die m.i. niet geschikt is, als je de galerie niet kent.

In plaats daarvan stel ik voor naar de Kunsthal, Westzeedijk 341 in Rotterdam, te gaan. Sinds kort is daar de expositie *Calder Now* te zien, waarin voor de eerste keer in Europa, de blijvende en onmiskenbare invloed van de moderne meester op de hedendaagse kunst onder de loep wordt genomen. 'Calder Now' toont ruim twintig sculpturen van Alexander Calder, naast werken van tien toonaangevende hedendaagse kunstenaars: Olafur Eliasson, Žilvinas Kempinas, Simone Leigh, Ernesto Neto, Carsten Nicolai, Roman Signer, Aki Sasamoto, Monika Sosnowska, Sarah Sze en Rirkrit Tiravanija.

Wonderlijke installaties die de zwaartekracht tarten, sculpturen die leiden tot buitengewone optische ervaringen, en werken die een beroep doen op alle zintuigen brengen nieuwe verbindingen binnen het iconische oeuvre van Calder aan het licht.

Deze must-see Kunsthalproductie neemt de bezoeker mee in een zinnenprikkelende ervaring en biedt een nieuwe kijk op de ontwikkelingen binnen de hedendaagse kunst van de twintigste en eenentwintigste eeuw. De tentoonstelling komt tot stand in nauwe samenwerking met gastcuratoren Dieter Buchhart en Anna Karina Hofbauer en de Calder Foundation. Een groot deel van de sculpturen en installaties is voor de eerste keer in Nederland te zien.

De reis gaat met de Metro vanaf station Den Haag Centraal. Vanaf station Leuvehaven is het 3 minuten lopen naar de Kunsthal. Vertrek vanaf Den Haag Centraal 10:00 uur. Als u zich aanmeldt (J.Zwaan25@kpnplanet.nl), stuur ik tevoren een duidelijk reisschema en de gegevens voor het museum. Wij moeten ons wel aanmelden, maar kunnen dan zo lang blijven als we willen. Ik stel voor, dat we het tijdslot van 11:30 uur nemen. Dan kunnen er in de Kunsthal eerst koffiedrinken (alle consumpties voor eigen rekening).

Meditatiekring

Donderdag 9 december, 14.00 uur

O.l.v. Reinhold Philipp

De tijd even stil zetten? Een time out?

'De kracht van verbonden zijn in stilte'. Bij een groepsmeditatie is in stilte elkaars nabijheid voelbaar

N.B. deze kring is vol

[Meer lezen](#)

DE VRIENDENBOOM

Ergens op de wereld staat de levensboom,
een sterke boom, de vriendenboom.
Een die niet van zon en regen leeft
maar van een beetje tederheid.
Vriendschap en genegenheid
we zijn het langzaam vergeten.

't Is misschien een onvervulde kinderdroom,
die boom van mij, de vriendenboom.
Maar hij zou er moeten zijn
overal waar mensen samen zijn.
Arm of rijk en groot of klein
dat moest de hele wereld weten.

Als je maar oprecht naar die boom wilt zoeken,
staat hij heel dichtbij misschien,
kun je 'm uit je venster zien.
Maar hij staat nergens in de boeken.

Als je durft te leven zonder angst of schroom,
dan groeit hij wel, de vriendenboom.
En je zult het met me eens zijn.
Het allermooiste van de hele schepping, is de
vriendenboom.

Martine Bijl

Met dank aan Ninon Vercoutre

Stapellied Adventsperiode

Lied 439

1 Verwacht de komst des Heren,
o mens, bereid u voor:
reeds breekt in deze wereld
het licht des hemels door.

Nu komt de Vorst op aard,
die God zijn volk zou geven;
ons heil, ons eigen le-ven
vraagt toegang tot ons hart.

2 Bereid dan voor zijn voeten
de weg die Hij zal gaan;
wilt gij uw Heer ontmoeten,
zo maak voor Hem ruim baan.
Hij komt, - bekeer u nu,
verhoog de dalen, effen
de hoogten die zich heffen
tussen uw Heer en u.

3 Een hart dat wacht in ootmoed
is lieflijk voor de Heer,
maar op een hart vol hoogmoed
ziet Hij in gramschap neer.
Wie vraagt naar zijn gebod
en bidden blijft en waken,
in hem wil woning maken
het heil, de Zoon van God.

4 O Jezus, maak mij arme
in deze heilige tijd
uit goedheid en erbarmen
zelf voor uw komst bereid.
Laat dit bestaan uw stal,
dit hart uw kribbe wezen,
opdat nu en na dezen
ik U lofzingen zal.

Verwacht de komst des Heren

Door: ds. Reinhold Philipp

In de komende adventstijd zingen we lied 439 als stapellied. Zo noemen we in de kerkdienst een lied waarbij iedere keer een couplet meer wordt gezongen. De coupletten worden gestapeld tot uiteindelijk het hele lied gezongen wordt. Het mysterie (van Kerst) ontvouwt zich steeds meer.

In de adventstijd horen we vaak teksten die vertellen over het optreden van Johannes de Doper (Mattheüs 3:1-12; Johannes 1:19-28; Lukas 3,1-6). In zijn oproep tot bekering weerklinkt de profetie van Jesaja (40:3). Deze woorden zijn het uitgangspunt van lied 439: *Verwacht de komst des Heren, o mens bereid u voor*. In dit lied van de zeventiende-eeuwse dichter [Valentin Thilo](#) (vertaling Ad den Besten) wordt de meervoudige betekenis van 'advent', wachten én verwachten, zien én uitzien, fraai uitgewerkt en tot een eenheid gemaakt. In strofe 3

In de eerste twee strofen worden we opgeroepen alle obstakels weg te nemen, zodat we de Heer in ons hart kunnen ontvangen. Het aangekondigde heil wordt nadrukkelijk niet alleen op de individuele gelovige betrokken maar op de hele wereld. Ook in de tweede strofe wordt niet één persoon aangesproken, maar alle mensen. Na deze strofe volgt een contemplatief couplet dat vertelt op welke wijze de mens de weg voor de Heer moet bereiden. Het beeld uit strofe 2 wordt daarbij toegepast op de innerlijke houding van de mens: het heil kan nog woning maken in het hart

horen we een verwijzing naar de gelijkenis van de vijf wijze en vijf dwaze meisjes (Mattheüs 25:1-13). In de zeventiende en achttiende eeuw is advent een zaak van innerlijke vroomheid: het hart als woonplaats voor de Heer. Dat beeld vinden we in strofe 4.

Het vermoeden bestaat dat Thilo het adventslied 'Mit Ernst, o Menschenkinder' gedicht heeft naar aanleiding van de dood van zijn zus Justina, die in 1639 aan de pest overleed. Zij was bereid de hemelse bruidegom te ontmoeten en wilde daarom op haar sterfbed met een bloemenkrans gekroond worden. Het ontmoeten en verwelkomen van Jezus de Christus (koning) is het onderwerp van Thilo's adventslied. De tekst is een verwijzing naar Johannes 1:19-28 en Lukas 3:1-6, waarin Johannes de Doper wordt gepresenteerd als 'de stem die roept in de woestijn'. Lukas geeft daarbij een omvangrijker citaat uit de profetie van Jesaja (40:3-4) dan in het Johannes-evangelie: 'Luid klinkt een stem in de woestijn: "Maak de weg van de Heer gereed, maak recht zijn paden! Iedere kloof zal worden gedicht, elke berg en heuvel geslecht, kromme wegen recht gemaakt, hobbelige wegen geëffend; en al wat leeft zal zien hoe God redding brengt"' (Lukas 3:4-6).

mens: net net kan pas woning maken in net hart wanneer hindernissen uit de weg geruimd worden. In de Nederlandse vertaling gaat het om 'oetmoed' tegenover 'hoogmoed', en 'lieflijk' tegenover 'gramschap'.

In de laatste strofe loopt het lied uit in een persoonlijk gebed om hulp en overgave, zodat de 'ik' 'nu en na dezen' Gods lof zal zingen. Daarbij wordt het beeld gebruikt van het hart dat een kribbe voor de Heer moet worden. Deze metafoor komen we in diverse zeventiende-eeuwse (kerst)liederen tegen. Een bekend voorbeeld is het slotcouplet uit het bekende kerstlied 'Ich steh an deiner Kribbe hier' van [Paul Gerhardt](#) (1607-1667).

Moge het stapellied ons helpen om de komst des Heren in onze tijd te verwachten. Misschien zien we dan hoe 'het licht des hemels in deze wereld reeds doorbreekt'.

Boek van Margreet Jonkers: Leven is spelen

Door: Peter Kelderman

In de coronatijd (die helaas nog steeds niet is afgelopen) hebben we in de Nieuwsbrieven vele 'Babbels' van Margreet Jonkers geplaatst. Hierin gaf zij een vaak humoristisch beeld van haar leven en gedachten. Dikwijls kwamen daarbij ook haar handicaps ter sprake, het leven in een rolstoel.

Margreet heeft nu een boek geschreven: 'Leven is spelen', waarin ze haar jeugd beschrijft, tot haar 30e jaar. Toen Margreetje van Gunsteren 11 maanden oud was, kreeg ze kinderverlamming met hersenontsteking. Toen de ziekte voorbij was, kon ze alleen nog maar haar hoofd en rechterhand bewegen. Haar moeder ging direct op zoek naar (fysio-)therapeutische methoden en vond uiteindelijk de 'houdingsweerstandmethode Bugnet'. Toen waren, schrijft Margreet nu, 'de rapen gaar': er moest geoefend worden totdat ze uit de groei was.

Margreet geeft, aan de hand van gebeurtenissen en veel foto's, een overzicht van die tijd. Een kleutertijd in de rolstoel (met aanstarende mensen: 'Moet je scheel kijken! Zie je het dubbel!'). De vele pijnlijke operaties. Eindeloze loopoefeningen om 'goed te groeien'. Een fijne tienertijd toch ook, ondanks de vele beperkingen. Margreet volgt daarna een theologiestudie in Amsterdam en Leiden, waarbij ze ook haar latere echtgenoot Aad ontmoet. Aad was al remonstrants en Margreet treedt nu ook toe tot de Remonstrantse Broederschap.

Door het boek heen komt ook de grote rol van de muziek naar voren: op de piano spelend, op de trompet ('goed voor je ademhaling!'), als zangeres (een CD uitgebracht met o.a. Mozart-, Schubert- en Brahmsliederen), en als muziklerares.

Margreet zet tenslotte de bouwstenen uit haar jeugd op een rijtje, naast bijv. realiteitszin en discipline, ook balans en ruimte. In de Bijlagen wordt o.a. de 'Bugnetmethode' uitgelegd.

Voor informatie over het boek 'Leven is spelen':
margreet.jonkers@icloud.com .

Kanselbloemen

Als u het belangrijk vindt, dat iemand kanselbloemen van de gemeente ontvangt, bijv. bij ziekte of voor een andere ondersteuning of medeleven, dan kunt u mij dit laten weten.

Ook bij vreugdevolle gebeurtenissen zoals een jubileum of het bereiken van een zeer hoge leeftijd, kan een bloemengroet van de gemeente waardevol zijn.

Neem dan contact op met Lucie Bosch
via email: boschlucie@gmail.com,
of telefonisch: 070 3997672.

Redactie: Peter Kelderman en Miriam van Dam

Remonstranten Den Haag, Laan van Meerdervoort 955, 2564 AJ Den Haag
Website: <https://denhaag.remonstranten.nl/> - Email: remondenhaag@hetnet.nl

Facebook: Remonstranten Den Haag

Telefoon: 070-3250779

Over de Remonstranten

Wij vinden dat geloof begint bij jou. Met de dingen die je meemaakt en de vragen die hierop volgen. Met de mensen die je ontmoet en de gesprekken die je hebt. Als geloof bij jou begint, dan is het ook van jou. Mag je er een eigen mening over hebben. Dingen ter discussie stellen. En zelfs de vrijheid nemen om niet alles te geloven.

Lees verder

[Uitschrijven](#) | [Abonnement beheren](#)